

Asia Teostaso, valaisin

Hakija A Oy

Annettu 9.5.1994

Tiivistelmä *Valaisimet eivät yltäneet teostasoon.*

SELOSTUS ASIASTA

A Oy on 25.4.1994 päivätyllä kirjeellään pyytänyt tekijänoikeusneuvoston lausuntoa pihavalaisimistaan, joiden kuvat ovat lausuntopyynnön liitteenä olevassa tuote-esitteessä. Lausuntopyyntö koskee ulkoivalaisinsarjojen B ja C sekä C:n kaltaisen D -valaisinsarjan pylväs- ja seinävalaisinten sekä E -sarjan pylväs-, muuri- sekä seinävalaisinten mahdollista tekijänoikeussuojaa.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

Tekijänoikeusneuvosto on käsitellyt lausuntopyynnön ja esittää lausuntoon seuraavan.

Tekijänoikeuslain 1 §:n mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on tekijänoikeus teokseen. Sanonta "luonut teoksen" osoittaa, että tuotteen on saadaksen tekijänoikeussuojaa oltava henkisen luomistyön tulos eli sen tulee itsenäinen ja omaperäinen, jolloin se yltää teostasoon. Teostason arvioimiseksi ei tekijänoikeuslaissa ole annettu tarkkoja sääntöjä, vaan ratkaisu riippuu viime kädessä harkinnasta kussakin yksittäistapauksessa.

Tekijänoikeuslaissa on luettelo suojattavista teostyypeistä. Luettelo ei ole tyhjentävä, vaan teos voi ilmetä myös muulla tavalla. Teosluettelossa on mainittu suojattavina teoksina myös taidekäsityön ja taideteollisuuden tuotteet. Teostasovaatimus vaihtelee käytännössä teostyypeittäin. Taidekäsityön tuotteiden, jollaisia ovat myös valaisimet, teostasovaatimus on varsin korkea. Lainvalmistelutöissä (komiteanmietintö 1953:5, Ehdotus laiksi tekijänoikeudesta kirjallisiin ja taiteellisiin teoksiin) todetaan, että ehdotettu laki ei koskisi jokaista tuotetta, jota kansantajuisesti voidaan

sanoa taiteelliseksi käyttöesineeksi. Taideteollisuuden ja taidekäsitöiden tuote tulee osalliseksi tekijänoikeussuojasta edellyttäen, että sitä voidaan pitää taiteellisenä teoksena. Mietinnössä todetaan edelleen, että asian luonnosta johtuen olisivat itsenäisyyden ja omaperäisyyden vaatimukset asetettava verraten korkealle.

Tekijänoikeussuojaa lähellä oleva mallioikeussuoja perustuu mallioikeuslakiin (221/71). Mallisuojakomitean mietinnössä (komiteanmietintö 1966: A 13) todetaan, että mallin osalta kysymyksessä on tavallisesti sellaisen muotoilun suojaaminen, joka edustaa uutta luomusta, mutta ei saavuta sellaista taiteellista tasoa, jota pidetään tekijänoikeuden mukaisen suojan saamisen edellytyksenä.

Käyttötaitteen tuotteiden teostasoa koskevissa korkeimman oikeuden ratkaisussa (esimerkiksi KKO 1932 II 267, makuuhuoneen kalusto, 1948 II 464, kattovalaisin, 1975 II 25, sohvakalusto, 1976 II 48, koristevalaisin, 1980 II 3, koru- ja solkimallit) tekijänoikeudellisen suojan saaminen on edellyttänyt korkeaa omaperäisyydätasoa.

Lausuntopyynnön kohteena olevassa B -sarjassa on kaksi erilaista pylväsvalaisinta. Molemmista yksi valaisinlyhdyistä on pylvään päällä. Muut kolme valaisinlyhtyä ovat hieman alempana. Toisessa valaisimessa lyhtyjen kannatin kaartuu ylöspäin ja toisessa alaspäin. Seinään kiinnitettävässä valaisimessa kannatin kaartuu ylöspäin. Lyhdyt ovat yleisesti käytössä olevien perinteisten lyhtyjen mallisia. Valaisimet eivät ole niin omaperäisiä, että ne voisivat saada tekijänoikeussuojaa.

C -sarjan pylväs- ja seinävalaisimissa on pallon muotoiset valaisimet. Valaisimet ovat joko suoraan pylväässä tai kaareutuviin kannattimissa, jotka kaareutuvat joko ylös- tai alaspäin. Näitä elementtejä ja valaisinten lukumäärää vaihdellen on saatu useita erilaisia valaisimia. Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että valaisimet eivät ole tekijänoikeuslaissa tarkoitettulla tavalla omaperäisiä. Sama koskee D -sarjan valaisimia, joissa pallon muotoisten valaisinten kuvun päällä on lautasvarjostin. Myöskään E -sarjan valaisimet eivät yllä tekijänoikeudelliseen teostasoon. Näin ollen lausuntopyynnön kohteena olevat valaisimet eivät saa tekijänoikeussuojaa.